

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Z ZDRUŽENIMI MOČMI NADALJ
LJUMO PRED STO LETI PRI
ČETO BORBO DO DOKONČNE
ZMAGE VSEGA DELOVNEGA
LJUDSTVA

LETNIK III.

CELOVEC, V SOBOTO 13. III. 1948.

ŠTRV. 13. (106)

Naš kmet se bori za lepše življenje

Obsirno poročilo z občnega zbora Kmečke zveze za Slovensko Koroško v Celovcu

V torek, dne 9. marca 1948, je bil v Celovcu redni letni občni zbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško. Iz vseh vasi in občin Slovenske Koroške so se zbrali zastopniki, da na plenumu zastopajo slovenske kmete.

Po pozdravnih besedah tov. Krasnika Matevža so izvolili delovno predsedstvo občnega zbora. Nato je tov. Šimen Gros govoril o stoletnici marčne revolucije leta 1848. Živo je pokazal položaj kmeta in delavca pred letom 1848, med katerimi se je porajala misel na upor proti vladajočim fevdalcem in konservativni mestni in državni gospodi. Nadalje je primerjal položaj kmeta in delavca pred 100 leti s položajem danes in ugotovil, da se predvsem položaj slovenskega kmeta pod vsemi režimi Avstrije ni zboljšal in da je danes podoben temu v letu 1848. Cilj vseh dosedanjih režimov v Avstriji je bil, skupno z nemškimi in drugimi imperialisti zaslužiti druge narode v svojih mejah. To do danes prav posebno občutimo mi koroški Slovenci, zato je naša naloga, da z združenimi močmi nadaljujemo pred sto leti pričeto borbo do dokončne zmage delovnega ljudstva.

DEŽELNE OBLASTI KMEČKI ZVEZI
ODREKAJO NAJOSNOVNEJŠE
PRAVICE

Tov. Blaž Singer je nato podal poročilo o delu in borbi Kmečke zveze od zadnjega občnega zbora. V svojem referatu je med drugim ugotovil, da se je gospodarsko stanje slovenskega kmeta na Koroškem od zadnjega občnega zbora vidno poslabšalo. Vedno bolj jasno se vidi, da teži vse zadržanje deželne vlade in kmetijske zbornice pa do zadnjega OeVP-župana in »Gauobmana« za nadaljnim zapostavljanjem slovenskega kmeta in za gospodarskim izkoriščanjem Slovenske Koroške.

Med drugim je dejal: »Cene gospodarskim potrebščinam so danes 3 — 7 krat višje od cen kmečkih pridelkov. Za potrebe kmeta in delavca primanjkuje vsega. V tem splošnem gospodarskem neredu pa sta najobčutljivejše prizadeta naš slovenski kmet in delavec. Odgovornost in krivdo za to nosi vladna politika, ki je v zadnjih mesecih načrtno stopnjevala gospodarski pritisk na slovenskega kmeta in si postavila za svoj cilj delo Heimatbunda in Südmarke: gospodarsko uničiti slovenskega kmeta in s tem likvidirati koroške Slovence. V vseh gospodarskih ustanovah in odborih si lastita monopol OeVP in SPOe, ki tam izpodrivata slovenskega človeka in ga zapostavljata na vseh področjih. Deželna vlada in kmetijska zbornica in zadnji hlapčevski OeVP-župan, tlačijo slovenskega kmeta pri dodelitvi nakaznic kakor za cement, apno, žeblje, obleko, obutev in druge potrebščine.«

Nadalje je tov. Singer na podlagi konkretnih dokazov obravnaval stališče kmetijske zbornice do gospodarskega vprašanja in potreb slovenskega kmetijstva. K vprašanju gospodarske konference in prevzetih obveznosti je dejal: »Po sedmih mesecih, odkar smo predložili kmetijski zbornici naše zahteve, moramo ugotoviti, da kmetijska zbornica ni izpolnila nobene obveznosti, ki jih vsebuje od predsednika Gruberja podpisani zapisnik razgovora. Nasprotno,

še v večji meri sabotira zahteve Kmečke zveze po javnem zastopstvu v kmetijsko-gospodarskih ustanovah. Odgovor se vedno glasi: »Za to imata pravico samo OeVP in SPOe«. Decembra 1947 je Kmečka zveza na osnovi zakona zahtevala zastopstvo v kmečki bolniški blagajni, kar je kmetijska zbornica odbila spet z odgovorom, da imata pravico samo OeVP in SPOe. Z istim odgovorom so odbili zahtevo Kmečke zveze po zastopstvu v sosvetih (»Beirat«) pri okrajnih kmetijskih zbornicah. Tudi na zahtevo po ustanovitvi slovenske kmetijske šole do danes še niso odgovorili.

Tudi deželna vlada in njeni uradi ter okrajna glavarstva in občine hočejo z isto politiko rešiti narodnostno vprašanje na Koroškem. S pomočjo odkritih groženj in na podlagi »zaupnih« spremnih pisem odklanjajo prošnje in vloge

Ne sme več priti do javne dražbe naših kmetij

Po volitvah je predsednik tov. Krasnik govoril o nalogah in smernicah za nadaljno delo in med drugim dejal: »Da vzdržimo gospodarskemu pritisku ter da se na zunanji in tudi notranji utrdimo je potrebno, da poživimo naše gospodarstvo v vzajemnem in skupnem delu. Mnenje, da je najpametnejše, če pustimo, da gre naše gospodarstvo kakršnokoli pot, bi bilo napačno in bi škodovalo vsakemu posamezniku in s tem tudi naši skupni stvari. Posledice bi bile takšne, kot smo jih že večkrat videli in doživeli. Pričeli bi padati v odvisnost tujim podjetnikom, v dolgove tujim bankam in spet bi pel boben nad slovenskimi kmetijami, kakor je pel v letih gospodarske krize, ko smo našo usodo pustili v rokah drugih. To se sedaj ne sme zgoditi. Nikdar več ne bomo dopuščali, da bi prišlo do javnih dražb naših kmetij in nikoli več ne bomo prekrizanih rok trpeli in gledali, ka-

ko se na slovenski zemlji naseljujejo sudetski Nemci, Kanalcani in drugi Volksdeutscherji za cilje mednarodnega imperializma in novega fašizma.«

Poudaril je, da imamo zdaj močno gospodarsko organizacijo Kmečko zvezo, ki ima svoj program zakoreninjen v narodno-osvobodilni borbi in svojo oporo v OF in s tem v delu in borbi vsega slovenskega, vseh slovanskih narodov in vseh demokratičnih sil sveta za gospodarski napredek, za narodno in socialno svobodo delavca in kmeta. Nato je govoril o praktičnih oblikah dela in nalog v tekočem letu. Kmečka zveza zahteva, da se kmetu da pašniška pravica po veleposestniških gozdovih in planinskih pašnikih.

Posebno pa je zavzel stališče k poročilu o zadržanju kmetijske zbornice ter ugotovil: »Prej so nas samo izkoriščali in zapostavljali, zdaj pa nam odrekajo pravico do javnega zastopstva. Za-

svobodo. Masaryk se je vedno javno boril za ljudstvo in se tudi med zadnjo krizo brez premišljevanja in brez pridržka postavil na stran ljudstva. Zaradi tega je bil izpostavljen mnogim napadom, obdolžitvam in očitkom. Tem bolejšče je za nas izguba tega dobrega človeka.«

Češka vlada je sklenila, da svojemu velikemu sinu priredi slovesen državni pokop.

Jan Masaryk je sin velikega ustanovitelja in predsednika prve češkoslovaške republike, Tomaža Masaryka. Takoj po ustanovitvi prve republike je vstopil v diplomatsko službo in bil nato 16 let češkoslovaški poslanik v Londonu. Po Monakovskem sporazumu je kot poslanik odstopil in postal leta 1940 zunanji minister češkoslovaške vlade v tujini in ostal na tem važnem položaju vse do njegove smrti. Jan Masaryk je bil eden največjih in najposobnejših diplomatov, ki ga je priznaval ves svet. Zato njegova tragična smrt ni le udarec za češkoslovaško ljudstvo temveč za vse slovanske narode in ves svobodoljubni svet.

Ob smrti Jana Masaryka

Tragična smrt velikega diplomata je, kakor vse kaže, posledica gonje proti njegovi osebi in njegovi deželi v tujini. Češki listi prinašajo obširne članke o njegovi smrti in tudi izvlečke iz raznih zapadnih listov v zadnjih dneh, ki imenujejo Masaryka zaradi njegove nedvoumne izjave v pariškem »L' Odece«, ki smo jo prinesli tudi v našem listu, izdajalca, kvilinga, ruskega lakaja in sluhno.

Notranji minister Nosek je na žalni seji češkoslovaškega parlamenta izjavil k njegovi smrti: »Češko ljudstvo in ves svet sta z Masarykom izgubila velikega prijatelja človeštva in velikega borca za

radi tega zahtevamo v kmetijsko zbornico izvoljene zastopnike kmetov, kmečkih in gozdnih delavcev, ki bodo odločali povsod tam, kjer se jim je do sedaj vedno delala krivica.«

Po dolgotrajni diskusiji so delegati poudarili pomen agrarne reforme kot edino možnost za resnično popravo gospodarske škode, gospodarski napredek in vrnitev vsega v desetletjih ukradenega osebnega in slovenskega narodnega imetja. Važnega pomena je kmetijsko združništvo, širjenje združne misli in vzgoja mladih združnikov.

Občni zbor je ostro obsodil učiteljstvo sedanjih šol, ki vzgaja mladino v protiljudskem duhu in jo načrtno odtujačuje svojemu lastnemu narodu in domači grudi. S svojega občnega zbora je Kmečka zveza postala zveznemu ministru za kmetijstvo in gozdarstvo obširno spomenico, v kateri obsoja odrekanje najosnovnejših demokratičnih pravic slovenskim kmetom ter zahteva, da se predložene zahteve po zastopstvu v gospodarskih ustanovah zakonito zasidrajo.

Občni zbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško je bil izraz odločne borbe in povezanosti kmečkega in delavskega prebivalstva za svoje pravice in za nacionalno in socialno osvoboditev slovenskega naroda na Koroškem.

Romunsko ljudstvo razoravlja o
svoji novi ustavi

Ljudsko-demokratična fronta Romunije, v kateri so združene vse resnično demokratične sile v državi, je predložila te dni romunskemu prebivalstvu v diskusijo načrt nove ustave romunske ljudske republike.

V načrtu ustave je rečeno, da izhaja v romunski ljudski republiki vsa državna oblast iz ljudstva, ki izvoli svoje zastopnike v parlamentu potom splošnih, direktnih in tajnih volitev. Vsa proizvajalna sredstva in vsi naravni zakladi, vse naprave za letalstvo, rečno in morskoplovbo kakor tudi pošta, telegraf in telefon ter radio so državna last.

Zakon priznava in jamči privatno lastnino in pravico do dedovanja. Delo je državljanska dolžnost. Država nudi vsem delovnim ljudem pomoč in jih ščiti pred izkoriščanjem.

Zemlja pripada tistim, ki jo obdelujejo. Država vodi in načrtuje gospodarstvo dežele s ciljem, da zajamči ljudstvu blagostanje in nacionalno neodvisnost.

Vsi državljani republike, ne glede na spol, veroizpoved, narodnost in premoženjsko stanje so pred zakonom enaki in imajo aktivno in pasivno volivno pravico ter pravico do dela in izobrazbe.

Država jamči vsem narodnostim v Romuniji izobraževanje v lastnem materinskem jeziku. Zajamčena je svoboda govora in združevanja. Državljeni republike imajo pravico do snovanja organizacij, v kolikor ni njihovo delo naperjeno proti državi. Veleizdaja je najtežji zločin nad ljudstvom in ga zakon kaznuje.

Najvišji organ državne oblasti je Velika narodna skupščina, ki jo izvolijo državljani za dobo 4 let. Vlada ima pravico, da predlaga narodni skupščini zakone v razpravljanje. Te pravice se lahko poslužijo tudi poslanci pod pogojem, da predložijo osnutek zakonov ena petina vseh narodnih poslancev.

Slov. kulturni delavec o Mohorjevi družbi

Znani koroški pisatelj Lovro Kuhar-Prežihov Varanc je v glasilu »Zveze književnikov Jugoslavije« Književne novine napisal sledeči članek:

Angleška okupacija je preprečila priključitev Slovenske Koroške k Sloveniji. Slovensko prebivalstvo Koroške, ki se je v takimenovanem tretjem rajhu edino borilo proti fašizmu, trpi tudi po vojni pod nasiljem fašistov, ki zdaj uživajo angleško pokroviteljstvo.

Koroška je eldorado fašistov, ki so pred sodbo svojih narodov pobegnili iz Jugoslavije, Madžarske, Bolgarije. Na Koroškem so ostali predvsem Rožmanovi in Rupnikovi domobranci in vojni zločinci iz Slovenije, ki danes tam opravljajo javne službe in skupaj z hitlerjevci terorizirajo slovensko rodoljubno prebivalstvo. Ti izrodki slovenskega naroda poskušajo s pomočjo maloštevilnih izdajalcev med domačim prebivalstvom ustvariti oporišče mednarodne reakcije za sovražne operacije proti Jugoslaviji. Hoteli bi minirati enotnost slovenskega prebivalstva Koroške, ki vodi borbo za priključitev k Jugoslaviji.

V svojih mahinacijah gre mednarodna reakcija celo tako daleč, da zlorablja tudi slovensko kulturo in dela iz nje falsifikate, da bi jo na ta način falsificirano izrabila v svoje namene. Znano je, da se Koroška smatra za zibelko slovenske kulture. To dejstvo bi naši sovražniki hoteli obrniti proti slovenski kulturi. Cilj te politike je, da bi pokazala, kako Jugoslavija ni domovina slovenske kulture, da slovenski kulturni delavci v Jugoslaviji niso za enotnost svojega ljudstva, da niso za novo Jugoslavijo pod »pritiskom komunističnega terorja«.

V Celovcu izhaja nek »listič«, glasilo nemške fašistične organizacije, »Zveze domovini zvestih južnih Korošcev«, ki izliva strup na novo Jugoslavijo. Ta »listič«, ki izhaja v nemščini, je v zadnjem času pričel objavljati tudi sestavke v slovenščini. Za ta posel list v prvi vrsti izkorišča ime znanega slovenskega kulturnega delavca, K. Meška, borca za pravice koroških Slovencev, ki so ga Nemci po plebiscitu 1920 izgnali iz Koroške. Ko brez odobrenja ponatiskujejo Meškova dela iz preteklega časa, bi nemški fašisti hoteli pokazati, češ da takšen delavec kot je Ksaver Meško, ni za novo Jugoslavijo. Meško pa, ki živi v Jugoslaviji, je kljub svoji starosti še danes aktiven pri izgradnji naše domovine. Toda ta plagijat ne bo pomagal nemškemu fašistom na Koroškem in njihovim pomagačem, da bi razbili slovensko kulturo in njeno povezanost s slovenskim narodom. Nedavno so si velenemški imperialisti, njihovi britanski zaščitniki in slovenski izdajalci izmislili nov atentat na slovensko kulturo.

To je napad na Mohorjevo družbo, najstarejšo slovensko kulturno ustanovo, ki sta jo v Celovcu obenem s Književnim društvom že leta 1852 ustanovila slovenska rodoljuba Andrej Einspieler in znani jezikoslovec Anton Janežič. Leta 1860 je Društvo postalo Mohorjeva družba, ki ima velike zasluge za slovenski narod.

Mohorjeva družba slovenskega naroda ni učila samo pismenosti, marveč je v njem budila tudi čut napredne enotnosti, slovenski patriotizem. To je bilo posebno pomembno za Slovence glede na ozemeljsko razcepljenost slovenskega naroda in na nevarnost deželne provincializma, ki ga je skozi stoletja gojila habsburška monarhija. Mohorjeva družba je imela še v stari Avstriji 100.000 članov. V času svojega dela je razširila med Slovenci več milijonov knjig.

Zaradi Mohorjeve družbe je Celovec na Koroškem postal že v prejšnjem stoletju kulturno žarišče, okoli katerega so se zbirali največji slovenski kulturni delavci: Levstik, dr. Tavčar, Janko Keršnik, Josip Jurčič, Simon Gregorčič, Anton Aškerc, pozneje Ivan Cankar in mnogo drugih.

Po plebiscitu leta 1920 se je Mohorjeva družba preselila iz Celovca v Jugoslavijo najprej na Prevalje, pozneje pa v Celje, kjer je še danes. Njena pot je bila pravilna, odšla je tja, kjer je bila

večina slovenskega naroda in kjer ima slovenski narod svoje kulturno središče.

Mohorjeva družba pa je tudi po versajski razdelitvi slovenskega naroda opravljala svoje zgodovinsko poslanstvo med Slovenci, ki so ostali pod Italijo in med Slovenci, ki so ostali pod Avstrijo. Tako je delovala, dokler totalitarni fašistični režimi v teh državah niso zatrlji slehernega kulturnega življenja slovenskega naroda.

Toda po preselitvi iz Celovca je poglavni del imenovane Mohorjeve družbe, njene nepremičnine, ki so spočetka služile kulturnim, političnim in gospodarskim potrebam slovenskega naroda, ostal na drugi strani meje. Mohorjeva družba vse do začetka druge svetovne vojne ni podlegala nikakršnemu pritisku in nikakršnim lažem, da bi prodala celovško imovino. Šele s priključitvijo Avstrije k hitlerjevemu rajhu je bila celovška imovina Mohorjeve družbe zaplenjena. Imovina pa je lastnina vsega slovenskega naroda.

Nova Jugoslavija je znala pravilno oceniti kulturni pomen Mohorjeve družbe za Slovence. Zato je vlada ljudske republike Slovenije takoj leta 1945 obnovila družbo in ji dala velike možnosti

za delo, čeprav je bila Mohorjeva družba cerkvena bratovščina in so nekateri protiljudski elementi, ki so bili v njenem vodstvu, poskušali med okupacijo usmeriti delo družbe proti koristim slovenskega naroda.

Mohorjevo družbo in njeno tradicijo bi radi velenemški imperialisti, slovenski izdajalci in njihovi britanski zaščitniki v Celovcu sedaj izkoristili proti slovenskemu narodu. Medtem ko se po plebiscitu več kot 20 let v Celovcu ni smel pojaviti noben list in niso smeli tam tiskati niti ene slovenske knjige, je sedaj ta zločinska družčina sklenila, da bi se polastila velike imovine v Celovcu in da bi izkoristila kulturne tradicije Mohorjeve družbe za razbijanje enotnosti koroških Slovencev v borbi za priključitev k Jugoslaviji. Mohorjeva družba oziroma njen torzo v Celovcu bi naj po njihovi zamisli izdajala knjige, ki bi propagirale razcepljenost slovenske zemlje, da bi Slovenska Koroška ostala še naprej pod Avstrijo in da bi iz tujine še naprej vodili borbo proti novi ljudski Jugoslaviji, za korist zapadnoevropske reakcije.

V Celovcu so naši sovražniki našli nekaj slovenskih izdajalcev s prelatom Podgorcem na čelu, z njim pa tudi zna-

nega celovškega škofa, ki odstranjuje slovenski jezik iz koroških cerkva. Razumljivo je, da so britanske oblasti takoj dale dovoljenje za delovanje takšni Mohorjevi družbi v Celovcu, medtem ko še danes čaka na dovoljenje cela vrsta predlogov koroških Slovencev, ki zahtevajo, naj se jim dovoli obnova kulturnih in gospodarskih organizacij, ki jih je Hitler 1938. leta ukinitil.

Osrednji odbor Mohorjeve družbe v Celju je s posebnim proglasom pozval članstvo po vsej Sloveniji in Slovenski Koroški, naj obsodi cepitev Mohorjeve družbe. Delo celovške skupine je ožigosal kot delo navadnih izdajalcev, ki so v službi sovražnikov naših narodov porinili nož v hrbet koroškim Slovincem in to v trenutku, ko jim je enotnost najnujnejše potrebna. Osrednji odbor v Celju je pozval vse svoje članstvo na Koroškem, naj ne naseda temu poskusu izdajalcev, temveč, da jim onemogoči delo s tem, da ostane zvesto enotnosti Mohorjeve družbe.

Izdajalsko početje celovške skupine bo imelo pri slovenskemu narodu ravno nasproten uspeh od tistega, kakršnega so želeli doseči izdajalci. Enotnost Mohorjeve družbe je za Slovence tako velikega pomena, da bo ljudstvo vsakogar, ki bi skušal cepiti družbo in izročiti njeno imovino v roke zapadnoevropskih imperialistov, razkrinkalo kot izdajalca slovenskega naroda.

Zveza nekdanjih polit. preganjancev razpuščena

Z odpoklicem predstavnikov OeVP in SPOe iz zveznega vodstva je bila Zveza nekdanjih političnih internirancev in preganjancev zakonito in po pravih razpuščena.

K razpustu piše tiskovna služba KPOe med drugim: »Heimatruf«, zveza za zaščito državljanskih pravic in vrsto drugih več ali manj zakrinkanih fašističnih in polfašističnih organizacij do danes niso razpustili. Manjkala je baje pravna podlaga. Toda Zveza nekdanjih političnih internirancev je bila, kakor je bilo uradno sporočeno, razpuščena in njeni lokali zaprti in od organov notranjega ministrstva zapečateni.

Zvezo sta s pomočjo notranjega ministrstva razpustila vodstva vladne

CSR za vselej v naprednem slovanskem taboru

Po zgodovinski zmagi češkoslovaškega ljudstva je ljudsko demokratična Češkoslovaška republika krenila odločno na pot napredka, na pot k sreči ljudstva, k socializmu. S tem pa je tudi jasno pokazala, da je prelomila z nazadnjaštvom in da noče več poti nazaj, zaradi česar je tako besna vsa svetovna reakcija.

»Rude pravo« v številki od 3. 3. 1948 poudarja, da so lahko bratski slovanski narodi sigurni, da je očiščena ljudsko

Nemčija naj bi postala oporišče proti vzhodu

V zvezi z londonsko konferenco treh velesil, ki so se sestale v Londonu, je objavila moskovska »Pravda« članek, v katerem ugotavlja, da je po mnenju samih anglo-ameriških novinarjev bila ta konferenca sklicana samo za to, da ustanovi zapadni blok in da je ta naglica bila potrebna predvsem zaradi tega, ker hočejo ZDA razkosati Evropo na dva dela. Zapadni imperialisti so zaradi razvoja in utrditve demokratičnih sil v Evropi v skrbeh, zato skušajo sedaj ustvariti vojaški in politični blok, ki bo poslušen Amerikancem. Hkrati hočejo ameriški imperialisti spremeniti zapadno Nemčijo v strateško trdnjavo ZDA, čeprav kažejo dejstva, da bo ta naloga zelo težka. »Pravda« zaključuje z ugotovitvijo, da pomeni sklicanje konferenc treh zunanjih ministrov Anglije, Francije in Združenih držav Amerike v Londonu grobo kršitev statuta o zavezniškem nadzorstvu Nemčije in potsdamskih sklepov.

K istemu vprašanju je govoril na velikem zborovanju ob spomladanskem veleselju v Leipzigu predsednik enotne socialistične stranke Wilhelm Pieck, ki je med drugim dejal:

Nujno nam je potrebna pravična mirovna pogodba. Nemčija mora vedeti, koliko mora plačati na račun reparacij

koalicije, kar najbolj značilno kaže vsebino in duha politike vladnih strank. Hoteli sta izsiliti razpust zveze, ker goji tradicijo skupne borbe proti fašizmu. Ta tradicija skupne osvobodilne borbe Avstrijcem moti sporazum z neofašizmom. Zato je izvedel vladni svetnik Schärf napad, zaradi česar so vsi prozorni izgovori v tej zvezi brezpredmetni. Zveza političnih internirancev more in bo naprej obstajala in ni ga zakona, ki bi ji mogel braniti, da nadaljuje s svojim delovanjem.

Poizkus razdvojitve organizacije Zveze bivših političnih internirancev spada v okvir protikomunistične gonje in tujege povelja za odločnejšo borbo proti vsem odločnim demokratom, ki ga voditelji strank klečeplazno izvršujejo.

demokratična Češkoslovaška enkrat za vselej in iskreno stopila v napredni slovanski tabor. Svetovna reakcija skuša izkoristiti dogodke na Češkoslovaškem za še bolj odkrito utrditev zapadnega bloka, katere temeljni kamen bo zapadna Nemčija. Toda vsi naši prijatelji in sovražniki naj vedo, da je slovenska protimperialistična fronta na Češkoslovaškem močna in enotna proti nemškemu in vsakemu drugemu možnemu napadalcu.

in kolikšen del proizvodnje ji bo ostal za lastne potrebe in za izvoz. Samo s tem pogojem lahko izvajamo načrtno gospodarstvo in zagotovimo prehrano ljudstva.

Ustanavljanje samostojne zapadno-nemške države je Wilhelm Pieck označil kot atentat na življenje in bodočnost nemškega naroda. Zapadne okupacijske oblasti žele ustanoviti posebno zapadno-nemško državo kot oporišče za borbo proti vzhodu.

Na koncu svojega govora je Pieck pozval vse Nemce, posebno one, ki žive v zapadnih conah, da naj z vsemi silami delajo za plebiscit o enotni Nemčiji.

Predstavniki liberalno demokratične stranke, deželni pravosodni minister prof. Kastner, je poudaril v svojem govoru, da je za dvig življenske ravni nemškega prebivalstva nujno potrebno enotno gospodarstvo na splošni nemški bazi.

KITAJSKA LJUDSKA VOJSKA ZMAGUJE

Kljub vedno bolj odkritemu vmešavanju zapadnih imperialistov in pomoči, ki jo nudijo Čangkajškovim silam, izvaja narodnoosvobodilna armada Kitajske vedno močnejši pritisk na Kounintan-

gove čete. Močni oddelki narodnoosvobodilne armade hudo napadajo Juinkon in oblegajo Fursun, veliko središče premogovne industrije. 60 km zapadno od Mukdena so okoli Simminga težki boji. Padeč tega važnega središča bo spravil Čangkajškove čete v še hujski položaj. Zato v Čangkajškovih vrstah ni več nobenega sodelovanja in se stalno spreminjajo generali v vrhovnem poveljstvu v Mandžuriji. Položaj v Mandžuriji je tako obupen, da ne gre več za vprašanje, kako bi rešili Mandžurijo, ampak samo še za vprašanje, ali je sploh še mogoče umakniti vladne čete. Dnevno prestopajo številne čete od Čangkajška v vrste kitajske ljudske armade.

AVSTRIJA ODSKOČNA DESKA PROTI LJUDSKIM DEMOKRACIJAM

V Londonu je bila otvorjena konferenca sindikatov dežel Marshallovega načrta, katere se niti italijanski niti francoski sindikati niso udeležili. Zborovanje so otvorili najprej s tajnim zasledanjem, nakar je sledilo šele javno, na katerem je govoril tudi avstrijski narodni poslanec Böhm. Böhm je zaprosil, da zvišajo Marshallovo pomoč za Avstrijo z utemeljitvijo, da je Avstrija najvzhodnejša predstraža Marshallovih dežel. Böhm torej ponuja Avstrijo kot predstražo in odsokočno desko proti ljudskim demokracijam. Toda on v Londonu zastopa samo obe »Marshallovi« frakciji Avstrijske sindikalne zveze, pravi tiskovna služba KPOe.

BEVIN IN BIDAULT PRIPRAVLJATA KONFERENCO 16 DRŽAV V PARIZU

V kratkem se bo vršila v Parizu konferenca predstavnikov 16 držav, ki so se izjavile za vključitev v Marshallov načrt. Bevin in Bidault sta se že sporazumela o vsem, o čemer nameravata razpravljati na tej konferenci, da bi izvedla gospodarsko organizacijo zapadne Evrope. V Londonu in Parizu so mnenja, da je prišel trenutek, ko bi se lahko ustanovila zapadna fronta, fronta zapadnoevropskih držav. Bevin namerava na tej konferenci predložiti predlog, da se ustanovi posebni »gospodarski odbor« za zapadno Evropo. Ta »odbor« naj bi bil stalni organ in imel posebno široka pooblastila izvršnega značaja in ne kakor je bilo mišljeno, da bi bil le posvetovalni organ.

Bevin se pripravlja, da se bo na tej konferenci neposredno razgovarjal tudi z italijanskim zunanjim ministrom Strozom z namenom, da tudi Italijo pritegne v zapadni blok. Čeprav je Bevin vršil vse priprave za sklicanje konferenc in bil posredovalec za pritegnitev zapadnoevropskih držav v »Marshallov načrt«, so vendar v Londonu mnenja, da tega bloka ne bo vodila Anglija, kakor je želel in si zamišljal Bevin, ampak so si to mesto in vodilno vlogo pridržale ZDA, ki se smatrajo, da so vojaško in tudi politično močnejše, kakor Anglija.

Po naši zemlji

SMIHEL NAD PLIBERKOM

Našo vas niso zastoj imenovali »Koroški Beograd« ali »vindišarsko gnezdo«, bila je popolnoma slovenska, kakor vse vasi Slovenske Koroške. Danes pa bi jo po pravici lahko nazivali »Novo Kočevje«, saj samo v naši vasi biva dvajset Kočevarjev — priseljencev.

Ze leta 1928 je po zaslugi Majer-Kaibitschevega Heimatdiensta prišel kot učitelj v našo vas prvi priseljeni Nemec iz Kočevja, Alfred Loser. Tedanji občinski odbor s pretežno slovensko večino se je temu ukrepu odločno uprl. Toda tedanja višja oblast v Celoveu je šla preko tega in mu brez dovoljenja domače občine dala domovinsko in občinsko pravico.

Alfred Loser je že pred anšlusom v tedanjih nacističnih »Heimatkreisih« in kot učitelj v šoli igral sumljivo velenemško vlogo. Takoj ob prihodu Hitlerja pa se je ponašal z uniformo SA in NSDAP-jevskim znakom. V njegovi gostilni pri Litkebu je bilo središče takratnih oblastnikov, kamor so zahajali domači in priseljeni nacisti ter kovali temne načrte za čimprejšnje iztrebljenje slovenskega naroda. Ko je že vsak pastir vedel, da so tisočletnemu rajhu šteti dnevi in da bo danes ali jutri padla vsa nacistična puhlost in nasilnost, je nacist Loser v svoji rjavi uniformi še vedno razbijal na zborovanjih in z besedami »do zadnje kaplje krvi za našega ljubelega firerja!« dajal duška sebi in svojim sovrstnikom.

Danes v tretjem letu po zlomu nacizma je Loser še vedno visoka osebnost v občini. Poleg tega, da ima gostilno, trafikó in največje posestvo na vasi, je tudi učitelj in uradnik za civilne poroke (Standesbeamter). Ker se je počutil osamljenega; je okoli sebe zbral številne nacistične ideologe iz svoje ožje domovine, Kočevja, ki so iz strahu pred novo Jugoslavijo popihali in našli v današnji »demokratični« Avstriji novo pribežališče.

ST. JAKOB V ROZU

V nedeljo, 7. marca, je bilo pri nas zborovanje Komunistične partije, katerega se je tudi naše prebivalstvo v velikem številu udeležilo.

Govornik tov. Gärtner je v svojem referatu o notranjepolitičnih vprašanjih govoril o prehranbenem položaju v Avstriji in med drugim omenil ameriško

pomoč za Avstrijo. »Kaj pomeni ameriška pomoč in takoimenovani »Marshallov načrt«, najjasneje vidimo v Grčiji in Turčiji. Tako bi radi pomagali tudi Avstriji in vsem drugim državam, v katerih vladajo protiljudske in nazadnjaške plasti. V državah, kjer si vlada ljudstvo samo, pa obnova in izgradnja brez kakršnekoli pomoči hitro napreduje, ker ljudstvo ve, da dela zase in ne za izkoriščevalce in »gospode«. V Češkoslovaški, Jugoslaviji in vseh demokratičnih državah gre navzgor, samo kjer vlada dolarska demokracija, ostane pri starem.« Omenil je tudi vprašanje državne pogodbe in med drugim dejal: »Kakor vse kaže, je samo še Komunistična partija, ki res hoče državno pogodbo, vse druge stranke jo zavlačujejo in onemogočajo. Bojijo se trenutka, ko bodo zasedbene oblasti zapustile Avstrijo, in bo avstrijsko delovno ljudstvo obračunalo za reakcionarnim vodstvom. Pri svojem zavlačevanju se izgovarjajo na druge in pravijo: Rusi ne dopuste, da bi prišlo do rešitve avstrijskega vprašanja.«

Ko je tov. Gärtner govoril o zunanji politiki, je predvsem omenil zadnje dogodke v Češkoslovaški, kjer je zmagala prava ljudska demokracija in so se izključili nazadnjaki in zvesti služabniki mednarodnega imperializma. »Češki socialisti so spoznali pravo pot in so se vključili v Narodno fronto, fronto delavcev in kmetov, ki se bori za pravice

delavskega razreda; pri nas v Avstriji, pa socialisti ne hodijo po poti delavstva in se ne borijo za socializem. Nasprotno, reakcionarno vodstvo SPOe vodi politiko proti svojim lastnim članom in z izdajalskim sodelovanjem z OeVP škoduje delavskemu gibanju.«

V Italiji bodo v kratkem volitve, je dejal tov. Gärtner, tudi tam se bodo delavci izrekli za socializem in napredek, za skupnost delavcev in kmetov v borbi proti izkoriščanju. S tem bodo obsodili izdajalsko politiko De Gasperija in njegovih pomagačev, ki s pomočjo anglo-ameriških imperialistov zatirajo napreden razvoj v državi.

Govoril je tudi o narodno osvobodilni vojni na Kitajskem, kjer je Kitajska ljudska armada osvobodila že velike predele ozemlja izpod terorja Čangkajška in mednarodne reakcije.

»Danes lahko ugotovimo«, je končal tov. Gärtner, »da socializem ne napreduje samo v vzhodni Evropi. Delavstvo vseh evropskih držav se bori proti izkoriščanju po kapitalistih. Delavci in kmetje, povezani v enotnih ljudskih frontah, se borijo za boljše življenje delavskega razreda. Pa ne samo v Evropi, tudi v Ameriki odklanjajo delavci metode mednarodnega imperializma in kapitalizma. Na Kitajskem se bori ljudstvo proti zatiranju in zasluževanju. Na treh celinah zmaga socializem in ljudstva odločno zahtevajo svoje pravice, enakopravnost in svobodo!«

Priznavamo le eno Mohorjevo družbo

Tudi Šmihelčani z velikim zanimanjem prebiramo naše prave slovenske Mohorjeve knjige. Kljub temu, da na zapoved celovškega ordinariata župnik ne sme po stari navadi razpečavati knjig, ki prihajajo iz Celja, smo vseh 150 izvodov, ki smo jih prejeli od Prosvetne zveze v Celoveu, takoj prodali in še premalo jih je bilo.

Posebno nas zanimajo opisi trpljenja v koncentracijskih taboriščih, ker je tudi naša fara zgubila dva duhovnika, ki sta bila v dahavskem taborišču umorjena. Kot pošteni in zavedni Slovenci ostro obojamo zločine belogardijskih izdajalcev in drugih hitlerjevih hlapcev, ki so se v najhujšem času slovenskega naroda prodali fašistom in se borili proti svojim lastnim bratom.

Ker priznavamo samo eno in edino

Mohorjevo družbo, ne moremo razumeti potvorbe celovškega Mohorjevega koledarja, ki z debelimi črkami piše, da je celovška Mohorjeva družba »v božjih rokah«. Vsak koroški Slovenec dobro pozna našo Mohorjevo hišo v Celoveu, saj je do zadnjega bila središče naše kulture in vseh rodoljubov. Če pa danes prideš v Celovec, v tej hiši ne vidiš naših ljudi. Na žalost se lastnik te potvorbe ni podpisal, tako bi ga lažje vprašali za nasvet, v kakšnih »božjih rokah se baje nahaja Mohorjeva hiša.

»GORJANCI« V BILČOVSU

V nedeljo, dne 29. februarja 1948, so nas obiskali prosvetaši SPD »Gorjanci« iz Kotmare vesi z Finžgarjevo igro »Naša kri«. Z lepim in ubranim petjem so

dali prireditvi še posebno živahnost. Polna dvorana pri Odraju je dokaz, da se je naše ljudstvo za to prireditve močno zanimalo. Pa je tudi vsak, ki se je prireditve udeležil, odhajal domov poln zadovoljnosti nad vsem tujim, kar je ta večer doživel. Govorili so ljudje domov grede med seboj: Take lepe prireditve pa od Kotmirčanov nismo pričakovali! Nismo v Bilčovsu kar takole radodarni s pohvalo, ker prav radi tudi kritiziramo, kar nam ni všeč. Toda kar so nam tokrat nudili prosvetaši društva »Gorjanci«, res zasluži vso pohvalo in priznanje. Vsi igralci so svoje vloge prav mojstersko rešili. Nastopi so bili podani tako nepričljeno in naravno, da je občinstvo v dvorani z doživljem sledilo poteku igre. Zaradi petja pa moramo nehoti povedati, da smo Kotmirčanom skoro malo nevoščljivi za krasne glasove. Vse priznanje tudi tov. pevovodji, ker je nastop pevec pokazal, da se res tudi trudi in žrtvuje za lepo podajanje naših pesmi. Želeli bi, da nas »Gorjanci« iz Kotmare vesi še večkrat obiščejo, da tako tembolj poglobimo kulturne stike.

SVEČE

V nedeljo, 7. marca 1948, so žene Sveč in okolice proslavile 8. marec — mednarodni ženski praznik. — V ta namen so priredile zelo pestro in okusno razstavo domačih ročnih del in krajsko kulturno prireditve s pevskimi točkami. Tov. Milena pa je govorila o vlogi žene v današnjem času in o pomenu 8. marca. Poudarila je veliki doprinos žena Sovjetske zveze, Jugoslavije ter žena Slovenske Koroške v veliki borbi proti fašizmu, ki je razdiral in razdvajal družine in trgjal materam otroke iz naročja. Tudi danes hočejo imperialistični vojni mujskači rušiti osnovne družabne celice — družine, posebno pri nas. A naša žena danes ni več sama in osamljena, kakor je bila v preteklosti. Vključena je v močno fronto žena vsega sveta, ki je steber miru in sožitja med narodi, obenem pa poročstvo svobode žena in narodov.

S prireditve so poslale žene Sveč in okolice pismo Glavnemu odboru APZ Slovenije in obljubile, da bodo skupno z ženami Slovenije v Svetovni federaciji demokratičnih žena zvesto nadaljevale borbo za mir, napredek in svobodo.

Razstava sama je pokazala veliko iniciativnost naših žena, razumevanja in smisla za skupno delo. Pokazala je, da žene doumevajo, da si samo s skupnim delom, z medsebojnimi nasveti in z lastnimi silami morejo olajšati svoje težko stališče in skrb za svoje družine. To delo pa bo jačalo naše žene in krepilo borbo za pravice in napredek naših žena, žena delavcev in kmetov.

ZNAČILNA TERJATEV

Neštetokrat so že avstrijske oblasti in celo predstavniki na mednarodnih forumih slovesno izjavili, da je koroških Slovencev vrnjeno premoženje in da so slovenske zadruga spet vzpostavljene.

Kako je v resnici, najbolj jasno pove pisanje »finančne prokuratorke republike Avstrije«, ki terja »kot lastnica hiše« od okrajnega odbora Osvobodilne fronte Velikovec zaostalo stanarino ter ji grozi celo s sodnijskim postopkom. Hiša, v kateri je nastanjena pisarna okrajnega odbora Osvobodilne fronte Velikovec, je bila last Slovenske hranilnice in posojilnice v Velikoveu. Nadaljni komentar je nepotreben.

Slov. prosvetna zveza naznanja:

Na Jožefovo 19. marca proslavi SPD »Zvezdca« v Hodišah svoj društveni praznik. Proslava bo v Društvenem domu ob pol drugi uri popoldne. Na programu so deklamacije, petje in igra »Z lastovkami«.

Na Jožefovo 19. marca bo ob tretji uri popoldne pri Dovjaku na Trebesnjah igra »V Ljubljano se podajmo«. Igrajo igralci iz Plešiveca SPD »Gorjanci«.

SPD »Sreca« priredi v petek, dne 19. marca 1948 ob 15. uri popoldne v Narodnem domu v Dobrli vasi kulturno prireditve z igro »Prisega o polnoči«.

V petek, dne 19. marca 1948 ob 14. uri gostujejo Glinčani z »Novo Miklovo Zalo« v Borovljah v kino dvorani. Prekrbite si pravočasno vstopnice!

KAKO JE NASTALA NOVA JUGOSLAVIJA

Prva proletarska je zavzela položaje proti Foči in sedaj odbija neprestane nemške napade. Desna kolona (Šesta bosanska, Majeviška, in Sedma krajiška brigada) se je borila z Nemci, ki so v več kolonah prišli od Foče, da bi z voka udarili v glavnino naših sil. Šesta bosanska brigada je v vasi Trebičnji ves dan zadrževala Nemce, zvečer pa pri Rataju prešla Kalilovnik — Fočo, kjer je Prva proletarska napravila prodor.

Tretji krajiški razen manjših delov ni uspelo, da bi se prebila v svoji smeri. Ali Krajišnici so se zelo junaško borili. Zavzeli so Vis in pobili množico Nemcev, ker so Nemci, z namenom, da bi zaprli naš prodor, pošiljali od Kalinovika val za valom pešadije.

Naša kolona je danes vodila hude borbe. Stari je poslal Četrto črnogorsko na Radomišelj in Pliješ, kjer so vse napade nemških pojačan odbili. Tudi tu je padlo veliko Nemcev. Naš položaj se je znatno popravil. Dva nemška aviona so sestrelili z ognjem iz pušk. Enega so sestrelili Dalmatinci, a drugega Tretja krajiška brigada.

Nedelja, 13. junij.

Pred Ratajem. — Polnih 7 ur smo marširali ponoči, in vendar smo prehodili komaj 5 km. Noč je bila temna, konji so padali. Ob zori smo nadaljevali naš marš in po eni uri hoda našleteli na prve hiše vasi Rataj. Majhne muslimanske hišice so puste. Uničene ograje okoli vrtov, poteptane gredice česna. Sonce se je začelo prebijati skozi meglo in Stari je naredil, da obstanemo. Bili smo v neposredni bližini Rataja. Kmalu so se pojavile »štuke«, za njimi izvidna letala. Ves prostor so močno bombardirali. Temu so se pridružile haubice. Očividno Nemci poskušajo z vsemi silami, da bi zaprli prodor, ki ga je napravila Prva proletarska brigada in skozi katerega bi morale iti naše enote. Na drugi strani ceste Kalinovik-Foča so poleg Prve proletarske tudi že deli Tretje krajiške, Šeste bosanske, Majeviške, Druge proletarske, Četrte črnogorske in Sedme krajiške. Na to stran niso prišle bolnice, Sedma divizija, Deseta hercegovinska, Druga dalmatinska in Vrhovni štab.

Pred mrakom je novi val bombardiranj zamenjal te, ki so od jutra, čim se je dvignila megla, zasipali z bombami ta dva, tri kvadratne kilometre. Ko je bilo konec bombardiranja je Stari za-

ukazal, naj se pripravimo za pokret. Dejal je, da bodo nočoj vse naše edince prešle skozi odprtino predora. Prva proletarska odbija vse napade Nemcev od Foče. Stari pravi, da nam je letalstvo prizadejalo danes velike izgube. Megla se je hitro dvignila, a naše kolone so zajezile most čez Bistrico in zato je mnogo tovarišev padlo. Ko smo krenili, smo videli mnogo mrtvih, padlih borecev. Nedaleč od mostu je ležalo v neki prirodni kameniti vdolbini petnajst trupel. Tovariši so povedali, da se je ta skupina umaknila v ta zaklon, ko se je začelo bombardiranje.

Eno nemških izvidnih letal pa se je nizko spustilo, se malo nagnilo da bi lahko bolje merilo, in z ognjem iz mitraljeza pobilo vse te tovariše.

Čez železniški most smo prešli Bistrico. Malo pred mostom leži popolnoma oglođan konjski skelet. Kakor je tu kdo prešel, tako je z nožem rezal meso s konja. Zdi se, da bodo čez uro naši zadnji deli prešli čez reko.

Na cesti leži razbit 22-tonski nemški tank. To ni edini uspeh borecev Druge proletarske. Še en tank so uničili s svojim protitankovskim topom. V njihovi brigadi je bilo zaukazano, naj zakopljejo vse težko orožje, vendar se topničar Dragojilo Stojčič še ni hotel ločiti od svojega protitankovskega topa. Skrivaj ga je nosil po vseh stezah in ob vseh prepadih in ko smo se prebili do ceste Kalinovik-Foča, sta nas tu dočakala dva nemška tanka. (Dalje.)

USPEHI IN UDARCI

marčne revolucije

LETA 1848 ZA KOROŠKE SLOVENCE

Marčna revolucija je po več ko celem tisočletju popolne politične brezpravnosti spet omogočila Slovence govorniki o političnih vprašanjih. Postavila je prednje dve poglavni vprašanji: gospodarsko, socialno in narodnostno. Jedro prvega je bila odprava starega fevdalnega reda in osvoboditev kmeta iz njegovih gospodarskih vezi, jedro drugega pa boj med konservativnimi legitimisti, ki so zahtevali, naj ostanejo upravna osnova monarhije zgodovinske pokrajine, ter med naprednimi silami, ki so terjale narodno enakopravnost, in v zvezi s tem preureditev monarhije po narodnostnih enotah. Ta boj, pri katerem se je avstrijski episkopat sklenjeno postavil na stran reakcionarnih zagovornikov zgodovinskega prava, je bil za napredne sile toliko težji, ker so njihov enotni nastop preprečevale resne ovire. Formalno napredne stranke zgodovinskih narodov so namreč uveljavljale že nove imperialistične načrte na škodo zamudniških narodov. Tako so tudi Nemci zahtevali, da mora vse slovansko ozemlje priti v okvir nemške države.

Slovenci so bili v tem času še vedno v veliki večini kmečko ljudstvo, zaradi tega so med ljudstvom vsekakor najmočnejše odmevale zahteve gospodarsko-socialnega značaja. Te zahteve so močno odmevale tudi med koroškimi Slovenci. Medtem ko so nemški kmetje na Koroškem ostali razmeroma mirni, so se med slovenskimi kmeti kmalu pojavili nemiri, predvsem v Podjuhi (Zenek, Dobria ves, Pliberk), pa tudi v Rožu (Področica, Rožek, Humberk in v okolici Celovca Hodiše, Vetrinj, Magarek). Kmetje so bili zaradi svojih zahtev v vodilnih konservativnih krogih v ostrem nasprotju. Tako je Slomškov pastirski list za veliko noč 1848, v katerem je nastopil proti kmečkim težnjam po odpravi dajatev zemljiškim gospodarjem, zbudil med njimi veliko nezadovoljstvo in odpor. Sploh so bila to vorašanja, ki so kmete v prvi vrsti zanimala in ki so skoraj edino določala njihovo stališče, kajti napredna struja, ki je med Slovenci v tem času sicer jasno izoblikovala narodnostni program z zahtevami po narodnostni in jezikovni enakopravnosti, ni znala povezati socialnih zahtev slovenskih množic in se je tako dustila ločiti od njih.

Tudi takratno slovensko politično življenje je med koroškimi Slovenci močno

odmevalo. Takoj v prvih dneh marčne revolucije se je pokazalo, da je bilo narodnostno vprašanje na Koroškem zelo pereče, kajti sicer bi ne moglo s tako silo butniti na dan. Prav koroški Slovenec Matija Majar je bil prvi, ki je postavil komaj štiri dni po Metternichovem padcu zahtevo, da naj se v vsej Sloveniji uvedejo slovenske šole in da naj se da slovenščini pravica uradnega jezika. Nemara je pri tem mislil tudi že na Zedinjeno Slovenijo, zahtevo, ki so jo malo za njim jasno formulirali Slovenci na Dunaju in ki je postala osrednja zahteva Slovencev v vseh pokrajinah. Združitev vseh slovenskih pokrajin v novo upravno enoto naj bi namreč zagotovila Slovence resnično politično in jezikovno enakopravnost.

Matija Majar in Andrej Einspieler, oba najvidnejša politična zastopnika koroških Slovencev v tem času, sta živahno sodelovala v debatah o slovenskih zahtevah. Prvi je poudarjal med Slovenci najmočnejše tudi zvezo Slovencev z ostalimi južnimi Slovani. Einspieler se je pa v listu Slovenija ponovno oglašal z zahtevo po Zedinjeni Sloveniji zlasti po uvedbi slovenske šole in po jezikovni enakopravnosti ter v zvezi s tem po postavitvi takih uradnikov, ki bodo znali slovenski jezik. Einspieler je bil tudi duša Slovenskega društva, ki se je ustanovilo v tem času v Celovcu. Tudi koroški Slovenci so bili proti volitvam v vsenemški frankfurtski državni zbor. Slomšek, ki je imel kot član politično-reakcionarnega avstrijskega episkopata v politiki vezane roke, se je sicer dolgo bolj vnel za zgodovinske pokrajine, pozneje pa vendarle priporočal narodnostne zahteve (»ne poznam sicer, kake podpisala Slovani po Vaših krajih jljšejo; ako pa ni kaj očitno nevarniga, le podpisujte in pomagajte«, pismo Vođušku z dne 2. junija 1848).

Zahteva, da naj pride Slovenska Koroška k Zedinjeni Sloveniji, se je uveljavila tudi drugje: na kromeriškem državnem zboru je je zagovarjal tudi del nemške levice. Slovenski zastopniki v tem zboru (Kavčič, Kranjc) so jo opustili le zaradi težnje, da bi se po možnosti spravila v sklad češki program o zgodovinskih in slovenski o narodnostnih pokrajinah. Celo nemškutarška poslanca v koroškem deželnem zboru Milonig in dr. Rulitz (ki sam ni znal tekoče govoriti) sta zahtevala, da morajo

uradniki na slovenskem Koroškem občeovati s strankami slovensko in da se mora slovenščina uvesti v šole. Njuni volivci so jima očitali, da storita za Slovence premalo in po zasedanju deželnega zbora je zaradi tega prišlo celo do dejanskih nastopov proti njima.

Nemci, ki so uživali pri tem vso pomoč državnih oblastev in orožništva, so na vsak način hoteli preprečiti delitev dežele. Majarja so pregnali na samotno, odročne Višarje. Ustanovitvi Slovenskega društva v Celovcu so sledili dejanski napadi na društveni lokal in živa protipropaganda, ki je govorila o tisoč let nemški Koroški, katere nemški značaj je treba obvarovati. Z orožniško pomočjo so Nemci skoraj preprečili slovenski boj proti volitvam za frankfurtski državni zbor. Razpoloženje slovenskih kmečkih volivcev pa kaže dejstvo, da so v Beliaku po nekaj besedah slučajno navzočega Majarja odšli z volišča. Z nasilnimi sredstvi so preprečevali ponekod tudi uvedbo slovenščine v ljudske šole, ko je bila ta zakonito dovoljena (Št. Martin na Dholci).

Med koroškimi Nemci je že od bojev z Napoleonom dalje živela velikonemška ideja, ki je v teh borbah živo vzolamtela. Slovence je prevrat leta 1848 zatekel neorganizirane, bili so omejeni na nižje družbene plasti in tudi brez potrebnih sredstev za izvedbo široke politične akcije. Maloštevilni slovenski bogatejši meščanski element se je družil rajši z liberalnim, uglednejšim nemškim meščanskim slojem kakor pa s konservativnim kmečkim ljudstvom. Ko so bile rešene nainujnejše kmečke zahteve, so se zato kmečke plasti tudi umirile in ločile od revolucionarnega gibanja. Ker so Nemci osredotočili svoje delo prva v napad v slovenski del dežele, ni čudno, da so ob popolni podobi deželnih oblasti dosegli večji uspeh ko Slovenci, ki marsikdaj že zaradi zunanjih ovir niso mogli povedati volivcem, za kaj gre. Slovenci so dosegli kakor drugje tudi na Koroškem samo to, da naj bo učni jezik v ljudskih šolah povsod materni jezik učencev in odločbo, da morajo uradniki na Slovenskem Koroškem znati slovenski jezik in to znanje s posebnim izoiztom dokazati. Razveljavljenje ustave (1851) in sledeča leta Bachovega absolutizma so Slovence začasno spet zaprla pot v politične zbore.

Nasprotno pa so koroški Nemci leta 1848 dosegli važne uspehe. Koroška so je ločila od Kranjske, s katero je bila prej nekaj desetletij združena. Na ta način so vzpostavili Nemci upravno enoto, v kateri so imeli v deželnem zboru dvakratno večino: po celotnem prebivalstvu in po nesorazmerno močnem zastopstvu višjih socialnih plasti, ki ga je določal takratni volivni red.

Leta 1848 so Nemci prvič jasno izdelali svoj vsenemški načrt, da mora postati Trst nemško pristanišče na Sredozemlju ter da mora postati nemško tudi njegovo neposredno zaledje. Prva naloga v izvedbi tega načrta je bilo popolno ponemčenje Koroške, kjer se Nemci Sredozemlju najbolj približajo. To je bil korak v nemškem načrtu, ki je določal uničenje vsega slovenskega naroda, prebivajočega med Nemci in Sredozemljem. Ugoditev slovenski zahtevi po združitvi Slovencev v eni sami pokrajini in po slovenski politični in jezikovni enakopravnosti bi onemogočila izvedbo vsenemškega načrta že na Koroškem. Prav zato se je leta 1848 nemško-slovensko razmerje na Koroškem do temelja spremenilo. Odslej grede vse nemške težnje na Koroškem v eno, poglavito smer: čimorej in čimboj Slovence politično razbiti in jih ponemčiti. Tako se z letom 1848 začneja čas nasilne germanizacije v velikem obsegu, ki je v dveh pogledih značilen izraz kapitalistične dobe. Ta doba je ustvarila nacionalistične prenapetosti, ustvarila pa je tudi sredstva, s katerimi so Nemci ponemčevali koroške Slovence. Vsa sredstva, ki sta jim jih nudila družabni red in gospodarstvo, so porabili pri tem ponemčevanju. Njihov namen je bil samo eden: razširiti z načrtnim, nasilnim potuičevanjem nemški narodni teritorij. Socialno izrabljanje pa je postalo sredstvo za novo načrtno narodno nasilje. Nemci so imeli poleg deželne uprave kot fevdalni gospodarje in premožni meščanski sloj v svojih rokah tudi vsa produktivna sredstva v deželi. Številčno, kulturno, politično in predvsem tudi gospodarsko so bili v deželi mnogo močnejši od mladega, komaj prebujajočega slovenskega naroda. V njihovih rokah je bila deželna uprava, šole, uradi in vsa denarna sredstva v deželi, pri tem pa jim je dajal moralno in tudi gospodarsko podporo še ves številni nemški narod, ki je stal za njimi. Celo davki, ki so jih plačevali Slovenci sami, so se uporabljali za germanizacijo koroških Slovencev.

(Koroški zbornik)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško. Glavni urednik: Dr. Franc Zwitter, odgovorni urednik: Franc Ogriz, vsi Celovec, Salmatraße 6; uprava: Celovec, Volkensmarkt, Straße 21. Dopolni se naj pošljejo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1, Postschleßfach 272. Tiskal: »Kämpfer Volkswort« G. m. b. H., Klagenfurt, 10.-Oktober-Straße 7.

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

FRANCE BEVK

Pred poldnem je bil veter ponehal, nebo se je znova začelo zagrinjati z oblaki. Dan je bil siv, mrk; niti za trenutek ni posijalo sonce. Proti večeru je zopet začela pihati vlažna sapa, ki ni trgala oblakov, vela je pri tleh, kakor da teče po dolini široka, ledena reka in se zliva čez ravnino. V mraku so trepetale голе murve in temne ciprese.

Vlažen hlad je Čedermacu prodiral do kosti, da se je zdaj pa zdaj stresnil in tesneje zavil v suknjo. Da bi se nekoliko segrel, je pospešil korake. Hoja po trdi, asfaltirani cesti je bila mučna, udarci palice so gluho odmevali v noč. Vseokrog trda tema, nebo se je le za spoznanje razločevalo od vrhuncev gora. Pot je le rahlo sivela pred njim; podobna je bila pasu, ki je izginjal na sto korakov in se sproti odkrival pred očmi.

Čedermac ni bil plašljivec, že večkrat je premeril to pot v noči, zdaj pa mu je bilo vendarle tesno ob srcu. Ozrl se je proti vzhodu. Vzšel je mesec. Kdaj? Tedaj se nebo še niti za spoznanje ni svetlikalo. Bilo je oblačno in meseca komaj polovica, a pokrajina se bo vsaj malo razsvetlila in ne bo več tako strahotno pusto.

Noč ga je za silo zdramila iz onemoglosti in toposti, misli in občutki so se mu znova porajali in mu bridko legali v srce. Ne bi se jih mogel otrčeti. Spremljali so ga; zdelo se mu je, da tečejo ob cesti in se mu vsak trenutek zapleta jo pod noge.

»Eh! je dvignil palico, kakor da hoče udariti nekaj nevidnega, in jo je zopet težko spustil na cesto. »Bog nebeški, daj mi moč! je težko vzdihnil.

Zazdelo se mu je, da hodi nekdo za njim. Morda ga plaši odmev lastnih korakov. Ni se mogel znebiti občutka, da mu nekdo sledi. Postal je in se ozrl. V gostem mraku ni bilo nikogar, potihnili so tudi koraki. Stopal je naglegje in napeto poslušnil. Da, bil je le odmev njegovih korakov. Vendar se ni mogel iznebiti občutka tesnobe, spreletela ga je groznica, palico je krčeviteje stiskal v rokah. Zbegan se je ozrl okrog, v nasprotni breg, kjer so v strmini stale razvaline srednjeveškega gradu. Saj jih ni razločno videl; njihova podoba mu je le iz spomina migotala pred očmi.

Že je bil pri Svetem Kvirinu, med hišami, kjer je gorelo le nekaj samotnih

luči. Odkril se je pred cerkvico, za nekaj trenutkov negotov obstal na križpotju cest. Kod? Čez most, ki se je spenjal nad globoko strugo Nadiže, ali na levo po ozki, samotni cesti skozi Brnas in pod Landarjem ob vzožju hriba? Krenil je na levo. Morda bo v zatišju pobočja manj vetrovno; in ne bodo ga slepile luči samotnih avtomobilov.

Ni ga več motila prevara, da hodi nekdo za njim; koraki so mu gluho šumeli na pesku. Na samotni, kjer ga nič ni motilo, mu je zopet vstajalo v dušo in ga žgalo kot ogenj. A vendar mu je bilo zdaj vse jasno, do konca dognano, ni ga več trpilo nobeno vprašanje, nobena nerešena uganka. Saj prav to, saj prav to... Nikjer niti žarka kakega upanja. In niti najmanjše špranjice, skozi katero bi se misel zatekla v samoprevaro... Dosegel je prvo vas. Med spečimi hišami je stopal tiho, narahlo, kakor da se mu svet ruši pod nogami. Bilo mu je, kakor da stopa po materinih poslednjih besedah; bolelo ga je, kakor da gazi po trnju. Kdo ji je v predsmrti uri vdahnil žalostno resnico? Ali je čutila isto, kar čuti on v tem trenutku? Oba obtožujeta! Ali sta v zmoti? Saj ni mogoče, da bi bila v zmoti!

Znova je vzdihnil, tako iz srca, da se je preplašil jeka, ki se mu je iztrgal iz prsi. In se mu je porodila drzna, nemogoča želja, kakor še nikoli v življenju. Da bi se mu v tej samotni prikazal

Kristus, a on bi padel pred njim na kolena. »Povej mi, Gospod, reci mi, da sem na pravi poti; potrdi me v verile. Ta misel, porojena iz dušne stiske, je bila tako živa, da je za hip začutil senco ob sebi. Zdrnil se je, skoraj bi mu bila palica pala iz rok.

»Glej, saj ne vem več, kaj delam,« je zašepetal pri sebi in se skesan pokrival. »Izčrpan sem, menda se me loteva mrzlica, bledem. Jutri bi moral vse preudariti, ne nočoj... Jutri, ko se bom prespal...«

Bil je zopet na samotni, daleč za vasjo, njive so izginile, cesti se je približalo pobočje hriba in reke. Voda je rahlo, zamolklo šumela v globoki strugi, nad katero je viselo v sapi pošastno razgibano drevje. V gori je enakomerno šumelo; pesem vetra, ki je bila podobna padanju številnih slapov. Na drugi strani Nadiže, ob glavni cesti, so mežikale luči. Od Kobarida je privozil avto; dva trakova svetlobe sta kot svetle tipalke rezala bolj in bolj; mesec je bil skrit nad oblaki, ki so precejali sivo svetlobo. Tema se je razredčila; pokrajina je bila kot pobledela slika s črnimi obrisi drevov in komaj vidnimi sencami.

Tedaj se je Čedermacu znova zazdelo, da hodi nekdo za njim. Ozrl se je še enkrat; nikogar ni bilo, le samotna drevesa so ostala ob poti. Obšel ga je spomin... (Dalje.)